

SZOMBATHELYI UJSÁG

POLITIKAI LAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szombathely, Széchenyi-tér (régí gimnázium).
Telefon-állomás 94. 87.

Felolvasó szerkesztő:
PINTÉR JÓZSEF
Laptulajdonos: az Egyházmegyei könyvnyomda.

Előfizetési árak:
Félsz. évre 10 kor. — ill.
Évi évre 20 kor. — ill.
Negyed. évre 5 kor. — ill.
Megjelenik minden vasárnap.

Bérszenyi
Dániel
Könyvtár

Szily János szobrának leleplezése.

— Ünnepe után. —

A diszgyűlés.

A gyönyörű ünnepségek sorozata délelőtt fél 10 órakor a vármegyeház nagytermében lefolyt diszgyűléssel vette kezdetét.

Már 9 óra felé megkezdődött a vándorlás a vármegyeház felé, melynek erkélyéről a trikolor és a megye kék-fehér színű hatalmas zászlaja hirdették a halás utókor örömét, s melynek kapujában diszruhás vármegyei hajduk állottak sorfalat.

A hatalmas terem csakhamar zsúfolásig megtelt a különféle küldöttségekkel, egyházi és világi notabilitásokkal és érdeklődő közönséggel. A komor közgyűlési terem csillogó képet kapott, az urak fekete tömegébe mozaikszzerűen illeszkedett bele a csillogó katonai uniformis, a főpapság lilaszínű talárja s a hölgyek toilletteje. Egymásután érkeztek meg: a székeskáptalan Illés Ferenc nagyprépost vezetésével, a szeminárium előjárósága, a törvényhatósági bizottság tagjai Herbst Géza alispán vezetésével, Szombathely város képviselőtestülete Brenner Tóbiás polgármesterrel az élén, a helybeli hitfelekezetek képviselői, a 83. gyalogezred és a 11. huszárezred küldöttsége, a szombathelyi kereskedelmi kör küldöttsége, a felsőkereskedelmi iskola, a polgári-fiúakola, a püspöki és városi elemi iskolák tanítói testülete, a keresztény munkásegylet és az Aggharcos-egylet zászlók alatt, az ügyvédi kamara Eredics Ferenc vezetésével.

A megjelentek díszes sorából a következők neveit sikerült feljegyeznünk:

Egyháziak: Illés Ferenc nagyprépost, Horváth István püsp. helynök prépostkanonok, Koltai Vidos Lajos apátkanonok, Bertalanffy Gyula prépost kanonok, Tulok József és dr. Tóth József apátkanonok, dr. Ivanóczy Ferenc, Pulay József c. kanonok, /székeskáptalan tagjai teljes díszben. Legáth Kálmán zalaegerszegi, dr. Gaál Sándor szombathelyi, Perényi Antal görögországi apátplebánusok, Kárpáti Kelemen prem. főgimn. igazgató, Köberl János sárvári prépost pleb., Wagner Lőrinc celldömölki bencés apát, Tóth János, Heisz Máttyás, Hahn Károly, Rosenblth Antal, Schlamadinger Róbert esperesek, Rácz Ferenc ny. meszlai, Bajor Károly nagyszentmihályi, Iker István szécsiszigeti, Heling József nagyrákosi, Balázsy Lajos nárai, Tóth Sándor lentii, Hatzinger völcsei, Sandhofer József pinkamiskei, Rádics Ferenc hollósi, Dorner szentlőránti, Házy János rádóci, Szabó Kálmán tömördi, Németh Károly meszlai, Szabó Lőrinc vasszécsenyi, Varga György répcszentgyörgyi, Rácz Ferenc oladi, Glasits Egyed vasvári, Schaphy József, nardai. Ora Gyula vépi plebánusok, Musátics Gergely helybeli dominikánus prior, Varga Gábor nevelő és a központi papság teljes számmal.

Világiak: Bizerédi István főispán, Herbst

Géza alispán, Brenner Tóbiás polgármester, Ernusz József, Reiszig Alajos, Gothard Sándor, Laky Kristóf törvényszéki elnök, dr. Prugberger Vince, Stringovits Gyula, Kovács Gyula törvényszéki bírák, Radó Gyula főjegyző, Kiss Emil, Vidos Árpád vármegyei aljegyzők, Török Károly árvászéki elnök, Molnárffy Géza, Sinkovich Elek főszolgabírák, Bárdossy László kir. ügyész, Halász Ferenc tanfelügyelő, Eredics Ferenc, dr. Feldmann Bódog, dr. Rhorer Ödön, dr. Esső Imre, dr. Németh Gyula, dr. Gyuk István, dr. Lendvay János, dr. Pintér Lajos, dr. Mayer Ferenc, dr. Weder Gyula, dr. Schleiffer Ede, dr. Engel Sámuel, dr. Szabó László, dr. László Kálmán ügyvédek, Vajda Bálint postafőnök, dr. Takách Benedek, dr. Mezhiradszky Kálmán orvosok, Hvozovich Antal főmérnök, Weöröss István, Oszvald Jenő árvászéki ülnök, Petrovay őrnagy, Zrinyi József, Hertelendy Kálmán, Kisfaludy József rendőrkapitány, Vöröss Ferenc rendőrfogalmazó, Babos Kálmán ny. tábornok, Zarka zalaegerszegi ár. h. elnök, Fejes János, Mórocz István, Tóth István szobrász és családja és még igen sokan.

Az elnöki emelvényen a szoborbizottság tagjai u. m. Ehen Gyula elnök, Kiskos István jegyző, Illés Ferenc, Kárpáti Kelemen és Brenner Tóbiás foglaltak helyet.

Elnöki megnyitó.

Pontban fél tíz órakor emelkedett szólásra Ehen Gyula, kezében az elnöki csengő, jelezvén az ünnepély kezdetét. A program első pontja az elnök megnyitója volt, mely tömören összefoglalja nagy püspökünk halhatatlan érdemeit. A megnyitó szövege az alábbiakban adjuk:

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség!
A kegyeletnek üljük ma ünnepét! Szobrot emeltünk Szily Jánosnak, Szombathely első-püspökének!

Ünnep ez az egyháznak és ünnepe a városnak egyaránt!

Az egyháznak és a világi társadalomnak szívét ugyanazon érzés hatja át. Mindkét vezető tényezőnek gondolata egyazon-cszmében egyesül.

A szíveknek és elméknek e fenséges harmoniája kölcsönzi tehát mai ünnepségünknek ritka jelentőségét. E magasztos összhang méltó példányképe gyanánt arra int és figyelmeztet, hogy az eltávolodás utjai helyett, keressük mindig az érintkezési pontokat, melyekben, mint közös célban, legnemesebb törekvéseink egybeolvadnak. Hisz a jónak minden üdvös célban egyesülniök kell!

Szily János lángelméje, messze látó szelleme, alkotásaiban fényes oltárt emelt a hitéletnek és kulturának. Egyben, emez alkotó fényében lerakta első alapját a modern Szombathely kialakulásának.

Lehullott a lepel. A vármegye és város társadalmának kegyelete soha el nem mosódó impozáns tüntetésben nyilvánult meg a nagy püspök emléke iránt. Mintha az olimpiadok győzelmes harczeit láttuk volna, hol a tengernyi nép vállára emeli a babérokoszorús bajnokokat. A lobogódiszben uszó ünnepelő város, az egyházi, katonai s világi társadalom képviselőinek festői látványt nyújtó fényes serege, a hatalmas templomtér palotáinak ablakaiból kendőiket lobogtató illusztris hölgyközönség, a tizeret meghaladó s minden társadalmi osztályból összeseregltő nép időnkint felhangzó, morajló orációja, az arany színében fénylő lombkoszorús, virágfüzérés szobor a nemzet, a püspök, a vármegye, a város színeivel körítve, a Hymnus és Szózat felharsanó ünnepi akkordjai, oly hatással résódtek szívünkbe, a melyet abból eltüntetni, kiégenni soha sem lesz képes a hétköznapok szürke egyhangúsága és tülekedése.

Nem volt több ilyen ünnepe Szombathelynek s az egyházmegyének. A vallás, a hit a katolicizmus főséges trimphusa elemi erővel nyilatkozott meg az egyházmegye központjában a Szily-szobor lábainál. Jól eső érzéssel szemléltük, miként olvad össze minden lélek az ünnep hatása alatt s veszi ki részét a kegyelet adójának lerovásában. Messze vidékekről az egyházmegye sarkából láttunk itt egyházi, világi férfiakat, kiknek szemében felcsillant az öröm könnye. Vas-, Zala-, Sopron megye földjéről szálltak ide egyszerű pörök és intelligens vezetők emberek, hogy osztozkodjanak örömlünkben, hogy tanui legyenek a sárjából kiemelkedő s éretrónusára ülő Szily püspök ünneplésének.

Elismerés és hála illeti meg a szoborbizottságot, különösen agilis elnökét Ehen Gyulát és derék jegyzőjét Kiskos Istvánt, hogy ezt a napot ily fényessé maradóan becsüvé tették. Éveken át tanusított ügybuzgalmunkkal megmutatták azt, hogy Szily Jánosnak nevéhez, szelleméhez, zseniális egyéniségéhez méltó emlékmű hirdeti mától fogva a város jövő nemzedékének s annak szívében megforduló ezernyi idegennek, hogy Szombathely polgársága megtudja becsülni az ő igazán nagy fiait. Legyen ez a hála és elismerés s szoborral együtt a derék férfiak iránt szintén aera perennius, maradandó örök.

Lehetetlen, hogy e káprázatos képet a maga értékes impressióival méltóképen megfesthettünk. Vasárnapi ünnepi számunkban leteitük a palmaágot Szily János szobrára. Most befejezzük amit elkezdettünk s megkíséreljük e rendkívüli kiadásban legalább vizünyet adni a méltóságát teljesen lefolyt, nagy tanúságokban gazdag leleplezési ünnepségnek, a melynek lefolyásáról az alábbiakban számolunk be mindjárt az ünnep után lapunk közönségének.

Azok a nagy koncepciók, melyek Szily János lánglelkéből kipattanva, az alig két-czer lakosu városnak középpontján, monumentális arányokban testet öltöttek és megvalósultak: oly grandiózus alkotások, melyek mindenkoron elsőrendű díszei lesznek városunknak! Kiemelkednek azok még amaz időkben is, midőn rohamosan szaporodó lakosságunknak száma megközelíti a százezeret! Sőt irányjelölő felfogásukban és kivitelükben megszabják a konturokat is, melyeknek keretében Szombathely városának továbbfejlődnie és emporiális jellegében kiemelkednie kell.

Az egyházi és világi közélet nagy érdekeit egybefoglaló egyetemeselemnek messze világot lángja vátotta ki tehát lelkünkben és szívünkben az elismerésnek és hálás kegyeletnek legősintébb érzését. Emaz igaz érzés késztetett bennünket amaz elhatározásra, hogy a feledhetetlen egyházfejedelem emlékére szobrot emeljünk!

Szobrot, mely legbensőbb hálánk kifejezése mellett fennen hirdesse a megboldogultnak földi nagyságát! Szobrot, mely a megdicsőült alkotásaiban a legmagasabb eszményeket egybefoglalja. Szobrot, mely a megdicsőülés példájával hatva, arra tanítja és figyelmezteti a késő nemzedékeket: mint kell önzés nélkül hatni, alkotni és gyarapítani, hogy az egyház és a város legeminebb közös érdekei és céljai fényre kerüljenek!

Ezeknek előre bocsátásával szívem mélyből üdvözlöm az egybegyűlt díszes közönséget; átadván a szót bizottságunk buzgó jegyzőjének, ki szíves lesz vázolni a szobor keletkezésének történetét! (Éljenzés.)

A lelkes éljenzéssel fogadták megnyitót után a szoborbizottság agilis jegyzője, Kiskos István városi tanácsos olvasta fel nagy gondalmegalkotás történetét. Lelkes éljenzés hangzott fel a felolvasás közben, midőn a felolvasó Egervári Miklósnak, dr. István Vilmosnak, Köberl Jánosnak, Ehen Gyulának a szobor létrehozása körül kifejtett érdemeit méltatta. A felolvasást egész terjedelmében itt hozzuk:

A szobor története.

Tisztelt diszgyűlés!

Az 1777. év kissasszony havának 20-ik napján vonult be Szily János Szombathely első püspöke székhelyére, a város polgársága és a vármegye nemessége által kísérvé.

A Gyöngyös-utcai kapunál, — hol a város üdvözölte — hangzott el a jalkairól öröme a felett, „hogy a várossal nemcsak lelkieben, de az anyagiakban is összeköttetésben állván, annál többet tehet a város javára“.

És Szily János azon ígérete nem enyészett el az ünnepélyes fogadtatás fényével, sőt, mint ezt a remek székesegyház, püspöki palota és papnerevő intézet fényesen igazolják, ígéretét tettekkel meghaladva, váltotta be.

Mondanom sem keil talán, hogy Szily püspök az ő alkotásaival Szombathely fejlődésének alapvetője volt.

De nemcsak a városfejlesztés munkájában megkapó Szily János működése, hanem erényeivel is elragadó mintaképe az igazi főpapnak. Ha az 1781-iki perinti árvízről felvett városi jegyzőkönyv kivonatát olvassuk például a város monografiájában, megtudjuk, hogy az árvízkor „több gyermek is a vízben fulladt volna, ha a jelenlévő püspök ajándékival és atyáskodó buzdításával embereinket a legkiválóbb munkára nem ösztönözte volna“.

Ime a többek közt a két jellemvonás, mely a város azon időbeli lakosságának tiszteletét és szeretetét Szily-püspök iránt felkeltette és megnyerte és amely nagyrabecsülés a hálával párosulva oly fenségesen meghatározó módon nyilatkozik meg a város polgárainak 1799-iki január 5-én tartott rendkívüli közgyűlésén, hol a nagynevű püspök temetésén leróvandó hálájuk gyászosan ünnepélyes módozatait állapították meg.

A püspöki palotától a Ferenc-rendiek házáig, — hová vitték és honnan a székesegyház alatti sírholiba helyezéssé visszahozták drága porhüvelyét, — polgárok állottak sor-

fatat és a temetési menetben a város lakosságának minden rétege résztvett.

Érthető is a mély fájdalom, a gyász, melybe a város és az egyházmegye Szily Jánosnak elhunytja miatt borult.

De bármekkora volt a veszteség, az első püspök nagyságát hosszu ideig csak alkotásainak nema falai hirdették. Évszázadnak kellett letlennie, hogy halhatatlan emlékét ajakravezve, hirdessék tettekben és éretyekben teljes életének elismerésül alakja éreszoborban való megörökítésének kötelességét.

Szily Jánosnak ma is kiváló alkotásai stilszerűen helyezkednek el a megifjodott Szombathely városias keretében, helyesebben mondván: a megboldogult művei körül és azokhoz simuiva városias jellegű öltöen alakult ki a modern Szombathely. (Helyeslés, ugyan!)

Ezért bár évszázad tünit le Szily püspök halála óta, de azzal együtt nem mosódott el emléke.

A 19-ik század utolsó éveiben egyszerre két helyen is felhangzik a hála, a kegyelet szózata.

Szombathely város képviselőtestülete 1896. évi tavaszi közgyűlésén a régi Károni-utcat, melyben Szily János remek-lelkesítőjének nemes izlését hirdetik, a dícső emlékü püspök nevével nevezi el. 1897. szeptember 2-án pedig Vámosesaladon, a sárvári esperesi kerület gyűlésén Köberl János esperes ur Szily püspök elhunytának közelődő 100 éves évfordulójára tekintettel elmondott beszédében szobrot kíván felállítani Szily emlékének és a szobor-alapra maga részéről mindjárt 200 koronát ajánl fel. (Viharos szünni nem akáro éljenzés: Eljen Köberl.)

Felöbredt tehát már a kötelesség, a hála érte Szily emléke iránt, de, bár elismerést érdeimlő lelkesedés követte az esperes ur szózatát, a szobor-alap nem valósult meg.

Azért az emlék fel-felújult és az eszme nem aludt el.

1899-ben forgalomban találjuk Szily püspök sokszorosított arcképeit, amelyeket Szombathely város tanácsa 1000 példányban elkészítetvén, az egyházmegye papságának és egyéb módon való eladás útján értékesíteni törekszik a szobor-alapra.

Az 1900-ik évben pedig Szily János arcképet olajfestményben ott találjuk a város tanácsstermben, míg 1901-ben a város képviselőtestülete a szobor létesítését illetőleg az alábbiakban közölt nagyfontosságú határozatot hozott:

„Néhai Szily János Szombathely első püspöke emlékének megörökítése tárgyában határozati javaslat.

Szombathely r. t. város közönsége mindenkor elsőrendű kötelességének ismerte leróni a hála és kegyelet adóját minden oly kimagasló fiának emléke iránt, ki közhasznu tevékenységével és a messze jövőbe kiható alkotásával mintegy alapvető munkása volt Szombathely város fejlődésének és emelkedésének. Ezen nagyságok közé tartozik elsősorban Szily János Szombathely első püspöke, ki a monarchiában pártját ritkító helybelli székesegyház, továbbá a püspöki palota és a papnerevő intézet építése és ezen monumentális épületek környékének rendezése által Szombathely város történetében halhatatlan érdemeket szerzett. A most felsorolt és még messze századokra kiható emez alkotások megteremtőjének emlékét méltóan megörökítendő, elhatározza Szombathely r. t. város képviselőtestülete, hogy megdicsőült első püspöke, Szily János érbe öntendő szobrának létesítése céljából országos gyűjtést rendez; továbbá Ehen Gyula polgármester elnöklése mellett Brenner Tóbiás tanácsnok, Nyul Lajos főszámvévo, Bodányi Ödön v. t. főmérnök, Bossányi József, Kiskos István, Eredics Ferenc, dr. István Vilmos püspök, Horváth István prépost-plebánus, Szabó László, Brenner János, dr. Stamborszky Lajos, dr. Engel Sándor, Geiszt Lajos, Kárpáti Kelemen, Ratkovits Vendel, Vidos Lajos, Egervári Miklós, Zrínyi József, dr. Süring József és Brutscher József tagokból álló szoborbizottságot alakít, oly meg-hagyással, hogy a szoborbizottság a gyűjtés sikeres foganatosításáról gondoskodik olyképen,

hogy a szobor legkésőbb két év leforgása alatt a székesegyház előtti téren felépítve, fennen hirdesse Szombathely első püspökének örökké dícső emlékét és nagyságát.

Szombathely r. t. város tanácsának 1901. évi október hóban tartott ülésében.

Ehen, polgármester“.

Alig emelkedett ez a határozat jogerőre, a szoborbizottság elnöke 1901 dec. 7-ére már ülésre hívta egybe a bizottság tagjait. Ezen az ülésen a ma leleplezendő szobornak Tóth István szombathelyi születésű szobrász művész által elnöki felkérésre már elkészített mintáját bemutatóván, a bizottság azt a kivitelre alkalmasnak találva elfogadta és egyuttal az adakozásra való felhívást a szoborminta kép nyomtatásával ellátott gyűjtőív kapcsán az ország főpapjaihoz, a szombathelyi egyházmegye papságához, Vasvármegye magnásaihoz és nagybirtokosaihoz elküldni rendelte. — Megindult ezzel a gyűjtés a vidéken.

A Szombathely város területén való gyűjtésre pedig Laky Zsigmond, dr. Czifrák Nep. János, Deutsch Tivadar, Kaffahr Béla, Hammerler József, dr. Császár József, Szabó Károly, Brutscher József, Stankovics Ede, Straidt István, Trummer János, Palfy Boldizsár, Kurecz Ferenc, Bors Viktor, Korányi József, Kreutz Ede, Seemann Gábor, Zrínyi József és Horváth János urak kérték fel.

Ennek a gyűjtésnek révén és az arckép eladás útján azonban mindössze csak 1700 korona, az 1902 év végéig pedig már egyáltalán semmi sem folyt be a szobor alapra. A bizottság sem ülésezett; négy évig tartó csend állott be; mintha felohadt volna a szobor eszméje iránti lelkesedés. Pedig dehogyan aludt ki annak tárgya, csak a viszonyok alakulása miatt parázsasá lehadt, mert 1906. május 26-án már ismét együtt ül a bizottság.

Ez az ülés nyitja meg a szobor történetének tettekben és eredményekben gazdagabb szakát. — Ezt az ülést a mai napig még sok követi, amelynek mindegyike számbavehető lépéssel vitte előbbre a szobor megvalósításának ügyét.

Az 1907. évi június havi gyűlés döntött például végleg a szoborminta tekintetében. A határozatot élénk vita előzte meg. Illés Ferenc nagyrépost a szobor alakot álló, vagyis a hivatását teljesítő pap-funkciójának megfelelő helyzetben ohajtoza formázni, Tóth István szobrászművész pedig a szoborral az áltásain elmerengő embert és nem az egyházi funkcióit teljesítő püspököt vélte kidomborítani és ezért a minta mellett érvelt. Végre is a bizottság a szobrászművész koncepcióját befolyásolni nem akaráván, a bemutatott mintát elfogadta.

A szobor történetének ezen második szakában alakított meg a szökebbkörü gyűjtő bizottság is: Ehen Gyula elnök, Brenner Tóbiás, Egervári Miklós, Illés Ferenc, Kárpáti Kelemen és Kiskos István tagokból. Ez a bizottság kérelmet intézett a vármegye arisztokráciájához, a megyés püspökhöz és a püspök útján az egyházmegye papjaihoz, Vasvármegye alispánjához és az alispán útján a főszolgabírákhoz, a Vasvár-Szombathelyi Székeskáptalanhoz, a Csorna prem. kanonok rendhez, a helybelli pénztintézetekhez, hogy adományajakkal és gyűjtéseikkel a szobor ügyét a megvalósuláshoz segítsék.

Hála legyen főnrainknak, különösen Lajos bajor kir. herceg ő fenségének, herceg Eszterházy Miklós, gróf Batthyány Iván, gróf Erdődy Sándor uraknak, továbbá dr. István Vilmos megyéspüspök urnak, (éljenzés) Herbst Géza alispán urnak, a Vasvár-Szombathelyi Székeskáptalannal és két tagjának: Illés Ferenc nagyrépost és Bertalanffy Gyula kanonok urnaknak, a vármegyei járási főszolgabíró uraknak, az egyházmegye papságának, különösen Köberl János esperes, Bárdosy Kálmán és Bessinger Sándor plebánus uraknak, továbbá a szombathelyi pénztintézeteknek (Előnk éljenzés) kik nagyobb összegű adományajakkal illetve gyűjtéseikkel, a szobor alapot jelentékenyen megnövelték és köszönet minden adakozónak és gyűjtőnek, kik bár kisebb összegekkel, de az alap gyarapításához mégis annyira hozzá-

járuktak, hogy az 1907. évi május és június havi bizottsági ülésen már a szobor nagymintája is tárgyalható és megrendelhető volt, amit annál könnyebben tehetett meg a bizottság, minthogy a szobrászművészes a szobornak talpazattal együtt leendő felállítását, illetve előállítását költségvetésben 18 ezer koronában irányozta elő.

Az 1908. évi augusztus havi ülésen pedig a bizottság — minthogy közben az alap tőkéje is egyre növekedett és mivel a szobor agyag mintáját Horvai János, Radnai Béla szobrász művészek és Kotal Henrik építész megbírálván, azt művészi becslésnek és az ércöntésre alkalmasnak találták, — már a gipszminta elkészítésére is megbízást adott.

Ettől kezdve a szobor ügye rohamosan halad a megoldás felé. A f. év március havi gyűlésen a szobor érebeöntését rendeli rendeli meg a bizottság és egyben a polgármestert megkeresi hogy a mérnöki hivatalt a szobor helyének és környékének rendezési módjának a bizottsággal való egyértelmű megállapítására utasítsa.

E közben Szombathely város képviselő-testülete is a szoborbizottság körelmére a szobor 18 ezer korona költségéből még hatralékos 9000 koronának 9 éven át 1000 koronánként való kifizetését törvhat. bizottságilag jóváhagyott véghatározatával jogerejűleg kimondotta és miután a szobor helye és környékének rendezési terve elkészült és a helyet Öméltóság a megyéspüspök ur, továbbá a város építkezési bizottsága a szobrászművészellel egyetértőleg megállapította, — megkezdődött az alapozási munka melyhez az anyagot és a munkáért a város szolgáltatta.

Június 27-án a bizottság a megyéspüspök ur előzetes hozzájárulása után a szobor leleplezési ünnepély napját és mai programját, augusztus 15-iki utolsó rendes ülésén pedig a részletes programot és a rendezés módját állapította meg.

Elkészültek az alapozási munkák is és a szobor akadálytalanul elhelyeztetett, hol meggyerő egyszerűségében várja a leleplezést.

Mielőtt befejezném e rövidke történetet, kedves kötelességet teljesítek akkor, ha külön megemlékezem arról a lelkes férfiről, a bizottságnak arról a buzgó tagjáról, aki előre haladott tisztes kora dacára ifjú- hévvel, őszellen lelkesedéssel szolgált a szobor ügyét, akinek minden álma, legfőbb vágya arra irányult, hogy mielőbb ércebe öntve lássa a város újáteremtőjét, Szily Jánost. — Egerváry Miklós úrról szólok, akiről elmondhatom, mert hiszen ezt június 28-iki ülésén a szoborbizottság is konstatálta, hogy a szobor létesítése körül elvitázhatatlan érdemei vannak, amelyek elismerésül a bizottság Egerváry Miklós által a szobortalapzatára tervezett felírást — melyet terjedelme miatt nem alkalmazott oda — szobor alapfalába elhelyeztette. (Hosszantartó eljenzés.)

Dióhéjba foglalva így a szobor történetét, örömmel látom azt végeredményében is, a székesegyház előtt álló szoborban.

Látom, amint megmozdul és szelid megelégedettséggel végig tekint alkotásain, érzem lelkének csendes örömet a művei körül kialakult modern város felett s hallani vélem szive dobbanását, buzgó imáját Szombathelyért.

És e látomány hatása alatt önkéntelenül fordulok az egek Urához azzal a hő szóhással:

Hála legyen neked Gondviselés, hogy Szily Jánosnak, a város újáteremtőjének szobrot emelni engedél; maradó emlékek révén te ekként irányában soha el nem enyésző halánkat.

Engedd, hogy a szobor is követendő példán mindenkor fennen hirdesse Szombathely polgárságának nagyjai iránt viselt kegyeletét és Vasvármegye közönségének a székhely iránt tanúsított jóindulatát;

és add meg nekünk Uram azt a kegyelmet, hogy Szily Jánosnak a város javára munkálkodott szelleme hassa át a város minden polgárát akkor, ha Szombathely felvirágozta-

tását célzó és polgárainak jólétére szolgáló áldozatot kell hozniok.

Tedd meg ezt nekünk! (Viharos eljenzés. A közönség folyton tartó órációban részesíti a bizottság egyik leghuzgóbb munkását Kiskos tanácsost.)

A felolvasást követő eljenzés lecsillapultával ismét Ehen Gyula vette át a szót, felszólítván a jelenlevőket a székesegyházban tartandó szent misén való részvételre.

Ezzel az ünnepség első része lezajlott. S a jelenlevők a polgárság százainak sorfala között hossza menetben vonultak át a zsufolásig megtelt székesegyházba, hogy az Ó egyházában adóznak imádással és hálaival azért a kegyelemért, hogy Szily János egykor a miénk volt. A menethez a vármegyei ház kapujánál a zászló alatt kivonult Szombathelyi Iparoskör Horváth Kálmán elnök vezetésével és a Szombathelyi Önk. Tűzoltóegylet csatlakozott.

A székesegyházban.

A vármegyei ház nagyterméből a díszes közönség hosszú sorban vonult az egyesületekkel élén a székesegyházba. Elöl az aggharcosok, majd a tüzoltók, azután a ker. munkás-egylet, iparoskör, a kath. legényegylet haladt zászlókkal. A szentély padsoraiban helyezkedett el Bezerédj István fő- és Herbst Géza alispán vezetésével a vármegye küldöttsége a központi és vidéki papság, a szoborbizottság élén Ehen Gyulával. A helyőrség képviselője Petrovay örnagy és Julek huszárörnaggyal, az ág. ev. gyülekezet küldöttsége László Kálmán dr. felügyelővel, az izraelita hitközség Geiszt Lajossal, a posta képviselőiben Vajda Bálint felügyelő. A kir. törvényszék küldöttsége Laky Kristóf elnök, Bárdossy László kir. ügyészrel. A szentély bejáratánál Felsőszopor község előjárósága s képviselője állott. A hajó padsoraiban helyezkedett el a város képviselőtestülete Brenner Tóbiás polgármesterrel élén, a rendőrség képviselője Kísfaludy József és Vörös Ferenc fogalmazóval élén, az ipartestület s egyéb korporációk.

A kereszthajóban állottak fel zászlókkal az egyesületek, ami színes, kellemes képet nyújtott. A templom bejáratától egész a szentélyig a díszbe öltözött tüzoltók álltak sorfalat.

Pontban fél 11 órakor megkondukt a nagyharang. Főpásztorunk a székesegyházba érkezett s az Ecce Sacerdos hangjai mellett vonult be a szentélybe, ahol magára öltvén a szent ruhákat a központi s az udvari papság segédletével csendes szent misét mondott. Szentmise alatt az épen nálunk időző székesfehérvári honvédekre parancsnokának Teleházy ezredesnek szíves előzékenységből s figyelmességéből az ezred országhisri zenekara adott elő megható egyházi énekeket Fricsaj Richard karmester dirigálása mellett.

Szentmise-éről a zsufolásig megtelt székesegyházból az ünnepelő közönség s egyesületek kivonultak a Tulok József apátkanonok háza előtt a templomtéren felállított szoborhoz.

A szobor leleplezése.

Már a kora reggeli órákban a kíváncsiak sűrű tömege lepte el a szobor környékét, hogy tanuja lehessen az ünnepélynek. Az érdeklődők jelentékeny részét tették a városunkban időző, honvédek, tiszték és legénység egyaránt, kik élénken érdeklődtek a nagy ember egyénisége és érdemei iránt s nagy csoportokban hallgatták a felvilágosításokat. Kétszeresen ünnepi képe volt a Templom-terének. A nagy embertömeg, a házakon lengedező zászlók, az érdeklődőkkel megtelt ablakok, a lepellel borított szobormű és szónoki emelvény ünnepet jeleztek.

A szoborművet borító lepel négy magas árbócra volt felerősítve. A trikolórral a város és a vármegye színeivel díszített árbócok a város és a vármegye címereit viselték hirdetőn, hogy a mai nap ünnepe nem csak egyházmegyénknek hanem örömmünnepe Szombathely városának s az egész vármegyének.

A leleplezési ünnepély kezdete.

A tulajdonképeni szoborleleplezési ünnepély a szent mise után 11 órakor kezdődött.

Erre az időre körülbelül öt-hat ezernyi tömeg verődött össze a szoba környékére. A székesegyház hármaskapujából a szoborig a főgimnáziumi ifjuság állt sorfalat körül fogott hatalmas térséget csakhamar betöltötte a templomból kijövő küldöttségek, testületek, egyházi és világi előkelőségeink impozáns tömege. A Templom-ter a pillanatokban gyönyörű képet nyújtott, a merre a szem ellátott, mindenfelé az emberek beláthatatlan tömege, minden arcon az öröm is várakozás.

Pontban 11 órakor felhangzott a Szózat, melyet először a honvédenekar, azután a szombathelyi Dalosegylet a szokott precizitással adott elő.

Dr. Tóth József ünnepi beszéde.

Az ének elhangzása után dr. Tóth József kanonok lépett a szónoki emelvényre s magas szárnyalású beszédében vázolta a nagy püspök jellemét, sziklaszilárd hitét, hazaszerető tudomány szeretőt és áldozatos munkásságát. Az eszmékben gazdag beszéd, mely a néma csendben a tér minden részébe eljutott, szösz szerint a következő:

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség!

Seneca, a római bölcs azt mondja: Nunquam Stygias fertur ad umbras inclita virtus. Soha sem fedí el az enyészett homálya a dicső erényt, mert mint ugyancsak ő kifejezi: Gloria umbra virtutis est, etiam in vitam comitabitur; vagyis a dicsőség, mint árnyék együtt jár az erénnyel s ezt még akaratára ellenére is követi. S ha igaz az, hogy nagy szellemeken nem vett erőt az enyészett hatalma; ha igaz az, hogy nagy szellemek hirneve csak növekszik haláluk után; akkor igaz az is, hogy az ő erényeikből kiáradó dicsőség fény sugarai ellenállhatatlan erővel törnek át a halás utókor emlékeztetének egén, melyben nagyságuknak megdicsőült alakja feltűnik.

E gondolatok szállnak fel lelkem mélyéből, midőn végig tekintek önműnk sorain, kik ide összejöttök, hogy velünk ünnepeljék emléket Szily Jánosnak; annak a nagyszellemű férfinak, annak az ihletett lelku püspöknek, kinek hatalmas alkotásai előtt meghatót szívvel állunk meg különösen mi, Szombathely város polgárai, kik Szily Jánosban nemcsak az egyházmegye első püspökét tiszteljük, hanem e város regenerátorát, modern fejlődésének alapvető munkását, újjászülésének leg-erőteljesebb tényezőjét áldjuk és magasztaljuk. Nagy szellemek önmaguknak emelnek elpusztíthatatlan emléket. Ezigant monumentum aere perennius, Nagy alkotásai hirdetik szellemök varázserejét, szívöknek lángoló szeretetét, mely működésükben őket vezette, támogatta, lelkesítette.

Szily János nagy szellemét fennen hirdetik hatalmas alkotásai: az egyszerű fenségében magasztos székesegyház; a komoly külsejű papnevél-öntézet és a nagy méreteivel kimagasló püspöki palota.

Az egyikben a sziklaszilárd hitnek, a másikban az igaz tudomány szeretőnek, a harmadikban a magas püspöki méltóságának nagy gondolata nyer méltó kifejezést. Szily lelkének e hármask, fenséges eszméje jelenik meg előttünk s valóban defunctus adhuc loquitur; még halála után is beszél; mert a római költő szerint:

Est vivax scriptis virtus perspexque sepulchri

Notitiam serae posteritatis habet.

Él az erény és sir nem zárja el azt soha tőlünk

Fennmarad emléke s századok örök azt.

Mintha látnám megnyitni ott a székesegyház alatti sírboltok val-zárait, melyek holttestemét elrejtik előlünk; látom öt felkelni siri álmaiból és hallom lángszavát, az erélyes jósszózatot, melyet 1777. augusztus hó 20-án intézett az akkori szombathelyi városi jegyző-höz Lábos Ferenchez: hallom, hogy örömet fejezi ki, hogy a várossal nemcsak lelkiekben, hanem anyagiakban is összekötöttségben állván, annál többet tehet a város javára.

E szavakban egyrészt a lánglelki főpásztor-nak, másrészt a város első polgárának egész lelki világa tárul fel előttünk.

Előtte egy nagy egyházmegye rendező-

sének hatalmas körvonalai állottak megrajzolva, melyekbe be kellett illeszteni a kath. lelki élet összes erőit, hogy kialakuljon egyházmegyében az a krisztusi kép, mely egy püspök munkásságának legideálisabb célja, mely nem egyéb, mint szászrek lelki ödvének előmozdítása; de előtte állott egy püspöki székhely megalkotásának nagy gondolata is, mely székhely méltó központja legyen nagy kihatású munkásságának, mellyel fenséges eszméit megvalósítani szándékozott.

Szily János lelkében erős öntudattá fejlődött az a gondolat. S midőn azt kimondotta, nagy szellemének szédületes mélységét tárta fel kártársai előtt s hogy e mélységes lélek előtt minő nagy horderejű koncepciók lebegtek, azt kíváló alkotásai mutatják, melyek örök időnkig hirdetik az ő nagyságát.

Az ész és szó isteni harmoniája: ez a titka az emberi nagyságnak; az érzelmeik magas szárnyalása; a kedély kikutathatatlan mélysége; a gondolatvilág gazdagsága és a szív világának magasztos érzésekbe olvadó nemessége emelik az embert azon magaslatra, melyen, mint eszménykép ragyog ugy a kortársak, mint az utókor előtt.

Az értelem hatalmas koncepciói, az ész teremő ereje, a vasakarát céltudatos törekvései; a szív érzelmeinek messze szétáradó jótékony melegsége erőforrásai nagy alkotásoknak, mértőldjelzői az emberi nagyság kiható munkásságának. Ennek eredményei előtt tisztelettel meghajolni: dicséretre méltó kultusza azon eseményeknek, melyek egy nagy lelket a fenség csodás légkörébe emelnek. Hogy körülölkőlők eltűnnek: fájdalommal tölt el bennünket a veszteség érzete; de nagy igazságot mond ki a magyar böles, hogy a hódolatnál, mellyel elhunyt napjainknak áldozzuk, a veszteség érzete észrevétlenül azon eszmék kultuszába olvad, melynek az elhunyt bajnok volt.

Az eszmék, melyeknek Szily János erős lelke, nagyszívű bajnoka volt, a hit és tudomány, az erkölcs és művészet, a társadalom és emberiség, az egyház és a baza, a jog és kötelesség, a keresztény és polgári erények nagy eszmék voltak; ott forrottak ezek az ő nagy lelkének mélyén és ellenállhatatlan erővel törtek onnan fel s ragadták őt magas terveinek megvalósítására, nagy alkotásokra.

Mélységes hitét ez a fenséges székesegyház hirdeti, melyben Istennek emelt hajlékot; tudományszeretetét a papnevelő-intézet, mint a hit- és böleslettudomány komoly jellegű csarnoka s az abban létesített nagy könyvtár idézi fel emlékeztünkben; finom művészetét, magasztos művészeti felfogását élénk rajzolja alkotásainak fenséges harmoniája, melyet az ő szelleme lehel azokba; egész lelkületét jellemzi a kötelességtudás, mely akadályt nem ismert; a hajthatatlan szigorúság első sorban önmagával szemben és a retenthetetlen bátorság, midőn az egyháznak és püspöki vagy polgári jogainak védelmére volt szó.

Odaadó hűség az egyház feje és tántoríthatatlan ragaszkodás a király iránt vezették őt mindenkor, mikor egyházi és hazafiai kötelességek tette szőlítottak.

Ne csodálkozzunk tehát azon, ha Mária Terézia királynő habozás nélkül kifejezést adott azon meggyőződésének, hogy őt e férfiu kiválasztásánál csakugyan Isten lelke vezérelte.

Ne csodálkozzunk azon, hogy Szombathely város kezdetől fogva érezte, hogy első püspöke rakta le nagy alkotásaiban a város fejlődésének alapköveit; hisz ily alkotások szemléténél lehetetlen volt ki nem alakulnia azon gondolatnak, hogy azokat, mint drága gyöngyöket, hozzájuk méltó kezekbe kell foglalnia.

S bármennyire fejlődjék is e város s adja Isten, hogy fejlődjék folyton szebbé, nagyobbá, gazdagabbá. Szily alkotásai bámulat tárgyát fogják képezni mindenkor.

Érezte Szombathely város, hogy ily nagy férfianak emlékét megőrizni, sőt azt a lelkekben folytonosan emelni, kötelessége. Csak törpe kor felejt ősi nagyságokat. Szombathely nem akar történetében törpe korszakot; Szombathely gyors fejlődésének alapelvét nagyjainak megbecsülésében találja. (Ugy van, éljenzés.) S midőn 1897-ben egyhangú lelkesedés-

sel elhatározta, hogy Szily szobrának megalkotásához hozzájárul: önmagát becsülte meg; mert nagy férfian emlékének megbecsülése mit jelent más, mint azt a tiszteletreméltó törekvés, hogy az ő nyomdokán kívánunk haladni. (Ugy van!) Szombathely joggal ünnepel ma karöltve e szép s nagy egyházmegye püspökével — Szily nagylelkű utódjával és papságával; mert nemcsak első püspökének, hanem nagy szellemű és ihletett lelkének intenciójával a jövőbe tekintő polgárának emlékét ünnepli.

Mert ki tagadhatná azt, hogy Szombathely mai nagyságának, haladásának, fejlődésének megalapozója Szily János volt?

Az isteni gondviselés jósága adta őt nekünk; hálásak akarunk lenni az isteni gondviselés iránt.

S ez a szobor, melyről imre lehell a lepel; (E pillanatban lehell a lepel s a tengeri közönség egy időre megilletődve szemléli az alkotást, majd viharzó éljenzés-be tör ki.) ez a szobor, melyet az ő emlékének emelt az utókor hálája, hirdeti az ő nagyságát; de hirdeti Szombathely hódoló tiszteletét is azon eszmék kultuszában, melyeknek hordnoka Szily nagy lelke volt. A hit, az igazság, a tudomány, az erkölcsiség, a művészet, a hazafias és polgári erények dicső harmoniájának kultusza ez!

S most, midőn egész szépségében szemléljük az ő szobrát, amelyben a művész ihletett lelkének magasztos koncepcióját megvalósította a mesteri kéz ereje, hálás köszönetet mondok kegyes megbízóm, a püspök ur Ö Moltóságának, a székeskáptalannak s az egész egyházmegye papságának nevében Szombathely városának és mindazoknak, kik e mű eszméjét megpendítették, azt az eszmét elhalni nem engedték s azt megvalósítani segítették.

Nagy, kimondhatatlanul nagy Ö Moltóságának öröme, hogy nagynevű elődjének szoborképet naponként szemlélheti; nagy, kimondhatatlanul nagy az öröme a székeskáptalannak s az egész egyházmegye papságának, hogy az ő szervező erős szellemét e szoborban kifejezve csodálhatja.

Mint a művész, ki alkotását befejezte; mint a munkás, ki munkáját elvégezte, nyugodt örömmel, lelkének magasztos derűjével szemléli fázadozásainak eredményét: ugy tünik fel e szoborban Szily püspöknek alakja, amint szemlélvé nagyszerű alkotásait, mintegy azt látszik mondani: Uram, a munkát, melyet rám bízál, elvégeztem.

Ő elvégezte nagy munkáit; befejezte nagy alkotásait. De alkotó lelke hatalmas erényének engedjünk utat a mi szíveinkbe; az ő nagy szelleme lebegjen közöttünk, midőn azon törekvéseiről, azon akaratokról van szó, hogy az általa és általunk szeretett város haladásának irányát keressük és fejlődését biztosítsuk. Ugy érzem, mintha ez a szobor megszólalna s azt sugná felém: a törekvés legyen önzetlen; az akarat legyen szent; mert nagygyá csak fíad szent akaratja tehet! Legyen önzetlen minden törekvés, legyen szent minden akarat, mely Szombathely város jólétének emelésére irányul. Hirdesse a szobor ez eszméket időtlen időnkig és Szombathely élni, virágozni fog. (Szűnni nem akaró éljenzés.) A közönség kalaplengetve éljenzi dr. Tóth apátkanonokot, kit, az emelvényről lelépve, szájonosan ödvözölnek).

Viharzó éljenzés hangzott fel, midőn a beszédközben lehellott a szoborművet takaró lepel, minden szem egyszerre a közöttünk éreben és kőben megjelenő Szily Jánosra tapadt, a nagy tömegben a csodálkozás és az öröm moraja zajlott végig midőn a nagy embernek ércalakja feltűnt az árbocek között.

Ehen Gyula ünnepi ódája.

Majd Ehen Gyula jelent meg a szóközi emelvényen s elszavelta ez alkalomra írt saját szerzeményű szép ódáját, amely így hangzik:

Szily püspök emlékezete.

Kisded falu Pannonia földjén,
Melynek díszet a Szily-név adott,
Hívó szavunk nyugalmad megtölgés:
Siess köztünk; jöjj ide legott,

Lankáidnak hozzád el virágát,
Illata majd szívből szívedbe száll...
Valósulva látod lelked üldöt:
Nagy születted szobra ime áll!

Ünnepségre sereglettünk egybe,
Kegeletnek ülve ünnepeit,
Erek ajka zugja lelkesedve
Szily János püspök nagy nevét!
S míg a tömeg örömrivalgása
Elnémul majd... elviszi a szél...
Örök marad az ő alkotása;
Azokról még sok század beszél!

Kisapoknak im' ez iskolája,
Böleslet szólt itt e csarnokán,
Ott a püspök díszes palotája.
Középen a „Szombathelyi dom!“
Mily nagy lélek, melyben az alkotás
Nagy eszméje egykor megfogott...
Lángelme az, — hogy is lehetne más, —
Amely gondolt; egyben tett s akart!

Egykor híres Sabaria romján
Derengve új élet sarjadott.
Szebb jövőnek képét megrajzolván,
A szívekbe új remény csapott,
Fenségeset és nagyot akarva,
Holt anyagba életet lehel...
Nagy művének alapját lerakva
Megteremté az új Szombathelyt!

Mint égő nap fent a derült égen
Szerte csipint meleg sugarát;
Célja hupán: hogy legyen termékeny;
Szolgálván a „püszta“ célt magát.
Munkáját bár önegyháza áldja;
Termő nyomán nyílt még sok virág...
Nagy szíveknek nem önző a lángja;
Eljér bennök egy egész világ!...

Hű pásztora volt ő a nagy nyájnak.
Megőriate erkölcsét, hitét!
Nem türhetett sem homályt, sem árnyat;
Feddve nőt is, ha hívása vét...
Széled jóság honolt arculatján
És bocánát, mely csak jót akar...
Oktató szó ha megzendült ajkán,
Nem volt az más; mindig színmagyar!

Messze vitte netét a hir szárnya.
— Bár a szerény ily hirt nem kíván. —
Nagy volt hite, nagy volt tudománya.
Tisztele is őt a Vatikán!...
Gondolva az árva gyermekekre
Köszögen is emléket emelt...
Igy lett méltó a királyi kegyre
Kit a költő is megénekelt!

Éjfére szól a templom harangja.
S ő, bent terdel ima-zsámolyán.
Ég felé száll a zsolozsma hangja.
Szeme megtört, arca halorvány,
Szomorura vállt Karácsony napja...
Ott feküdt ő gyötörő láz között.
Néhány nap még... s a földet itt hagyta.
Lelke elszállt; égbe költözött!

Szily meghalt! — Elhaló porának
Itt e sírbolt adott nyughelyet.
Körülötte alkotásai állnak.
És a legszebb: porai felett!
Szily meghalt! — De művei élnek!
S itt él köztünk fenkölt szelleme...
Szemeinkben örömtűzek égnek;
Legyen áldott dicső, nagy neve!

A szobor átadása és átvétele.

Az éljenzés elmúltával Ehen Gyula mint a szoborbizottság elnöke a következő szavakkal adta át a szobrot megőrzés végett Brenner Tóbiás polgármesternek.

Ünnepségünk vége felé közeledvén, most már nincs egyéb hátra, mint hogy a szoborbizottság nevében Szombathely város közönségének és mindazon tényezőknek, kik a szobor létesítéséhez hozzájárulni méltóztattak, legmelegebb hálámnak és köszönetnek adjanak kifejezést és átadjam Szombathely város polgármesterének a leplezett szobrot.

Brenner Tóbiás polgármester a város nevében átvevén a szobrot a város közönségének hatalmas babérszörűjét a következő szavak kíséretében helyezte le:

Mélyen tisztelt önnepelő közönség! Szombathely nagy püspökének most leleplezett szobra őszinte bizonyítékát képezi azon ragaszkodásnak és elismerésnek, mellyel a város a nagynevű püspök iránt viselkedik, aki irányt jelelt városunk jövődől fejlődésének. Midőn városunk közönsége nevében mindazoknak, akik a szobor létesítése körül nagy tevékenységet fejtettek ki, köszönetet mondok, a szobrot városunk közönsége nevében átveszem, meg lévén győződve arról, hogy városunk közönsége gondozni és minden időkre fenntartani fogja. A város közönségének koszorúját azon óhajjal teszem le, hogy nagynevű püspökünk emléke mindörökké fennmaradjon. (Eljenzés.)

A koszorúnak piros-fehér szalagján a következő felírás volt: „Szombathely városa nagynevű első püspökének.”

A többi koszorúzások.

A vármegye koszorúját — melynek szalagján a következő felírás volt: „Vasvármegye közönsége — Szily János emlékének” — Herbst Géza alispán tette le a következő szavakkal:

Vasvármegye közönségének örök hálája s emléke jelöl.

A harmadik koszorút — melynek felirata ez volt: „A püspök, a székeskáptalan és az egyházmegyei papság — kegyeleto jelöl” — dr. Tóth József kanonok e szavakkal tette le:

„Az én kegyes megbízóm: Ó méltósága a megyés püspök urnak, valamint a székeskáptalannak és az egész egyházmegyének nevében hálás köszönetet mondok mindazoknak, akik kegyesek voltak ez ünnepséget megjelenésükkel emelni, kegyesek voltak bármiképen a szobor felállításához hozzájárulni, mert Oméltósága kegyesen megbízott azzal, hogy kifejezzem azt, hogy rendkívül nagy az ő öröme, hogy püspök elődét, nagy nevű elődjét szoborba megörökítve látja; nagy az egyházmegye öröme is, hogy itt szemlélheti az egyházmegye újjászervezőjét s midőn Oméltósága valamint a főtisztelendő székeskáptalan és az egész egyházmegye papságának nevében letezem ezen koszorút azon gondolatokkal, hogy hiszen ő sohasem keresett mást, mint az Isten dicsőségét, az ő intenciói mindig az Isten felé irányultak, földi dicsőséget sohasem hajhásztott, de ime polgártársainak utódai önként ajánlják fel neki ezen szobor képét, mely mindörökké haláljukat fogja hirdetni.

Dr. Tauber Sándor szemináriumi vicedirektor a „Nagynevű alapítójának — a papnevelő ház” — felírásos koszorút e szavakkal helyezte le:

A szombathelyi papnevelő intézet nevében követendő mintaképp és nagynevű alapítónak nevének emlékéül.

A szombathelyi keresk. kör koszorúját melynek szalagján ez állott: Szily János emlékének — a Szombathelyi Keresk. Kör — Zimmermann Károly tette le.

A koszorúk elhelyezése után felhangzott, a dalosegylet által előadott Himnusz, majd a honvédszenekar Rákóczi-indulója s a gyönyörű ünnep hivatalos része ezzel befejezést nyert.

Disztribúció a püspökvárban.

Déli 1 óraker a megyéspüspök ur vendégszerető asztalánál gyűjtötte maga köré mindazokat, kiknek a szobor létesítésében akár tevékeny, akár érdemi részük volt. Az elsőemlelti nagyterem, ünnepelt Szilynek alkotása, megtelt az előkelő vendégséggel. Az asztalok virágdíszben, a hatalmas terem pedig a magaklasszikus hatásával, páratlan festményeivel impozáns keretet alkotva.

Egy század elevenedett meg a nagy ebédelőben, a falakon képpen megörökítve Szombathely püspökei, megannyi kimagasló egyéniségek, akik vezető szellemként hordozták egész egyházmegyéjük híveinek szívét. Gyönyörű egybekapcsolódás: nemes szívek találkozásai. És úgy érezte az ember, ma Szily fekkent lelke vezet, a méltó utódok nagyértékű hódolata s

nagy előd szellemének: ez az ünnepélyes szeretetlakomának alaphangulata. És főpásztorunk jószágos vendégszeretében az első szombathelyi püspök szeretete tükröződött vissza papságra, híveire, elsősorban Szombathely polgársága iránt. A gyöngyös-kapui találkozás színrehozatala a kedves emléktultra egy hasonlóan szép jövőnek emléksugárát tükröztette...

A disztribúció megjelentek: Széll Ignác, Bezerédj István, Herbst Géza, Somogyi Miklós, Török Károly, Brenner Tóbiás, Kiskos István, Kisfaludy József, Laky Kristóf, Pruggberger Vince, Bárdossy László, Németh Béla, Simensky Kálmán, Szigeti Rezső, Hvozdovich Antal, Halász Ferenc, Laky Kornél, Toldy Elemér, Eredics Ferenc, Rhorer Ödön dr., Ehen Gyula, Egerváry Miklós, Bodányi Ödön, Illés Ferenc, Horváth István, Vidos Lajos, Bertalanffy Gyula, Tulok József, Tóth József dr., Gotthard Sándor, Gaál Sándor, dr. Tauber Sándor, Erőss József dr., Pintér József, Szabó Károly, Takács Benedek, Szabó László, Geiszt Lajos, Stirling József, Zrínyi József, Jollek Gyula, Petrovay Álmos, Tormássy Dezso, Szabó Ernő, Vajda Bálint, Rogács Ferenc dr., P. Musatis Gergely, Szűcs János, Engel Sámuel dr., Nádas Róbert, Kochanovsky István, Tóth István szobrász, Pálffy Boldizsár, Kreutz Ede, Taródy János, Seemann Gábor, Esső Imre dr., Farkas Ferenc, Császár József dr., Horváth Endre, Bárdi Ferenc dr. Az udvari és az ünnepélyen résztvevő egyházmegyei vidéki papság.

Elmaradásukat kimentették: Széll Kálmán, Ernuszti Kelemen, Bathányi Pál gróf, Árvay Lajos, Korhai Károly dr., Ujváry Ede dr., Szigetváry Géza, Gerő Ferenc, Kussovich Tivadar, Bossányi József, Kárpáti Kelemen, Lingauer Albin, Stamborsky Lajos, Brutscher József, Horváth Lajos, Kollowratnik József, Szűcs István, Brandner Miksa, Uffenheimer Henrik, Ágva Elemér, Szép Gyula, P. Hegedűs György, Szabó István dr., Cserta Károly, Pottyondy Béla dr.

Az asztalfőn főpásztorunk foglalt helyet. Jobbján Széll Ignác v. b. t. t., balján Bezerédj István főispán. Széll Ignác után következtek Illés Ferenc, Laky Kristóf, K. Vidos Lajos; Bezerédj István mellett Horváth István, Herbst Géza, Bertalanffy Gyula, Eredics Ferenc, Gotthard Sándor s így tovább.

Felköszöntők.

Az ünnepélyes hangulatot először a megyés püspök ur váltotta szavakra. Kegyeleto szavakkal emlékeztet meg a nemzet nagyjai iránt mindenkor elismeréssel viseltető apostoli királyról, akinek példáját magasztos nyomdokait követte ez a város és egyházmegye, mikor a nagy Szilynek szobrot emelt. Az állva végighallgatott felköszöntőnek háromszoros éljen volt a visszhangja.

Majd főpásztori szeretettel üdvözölte és fejezte ki köszönetét a szoborbizottságnak, Ehen Gyulának, Egerváry Miklósnak s mindazoknak, akik a szobor létesítésében vele közreműködtek.

Megegyés püspök ur Oméltóságának a város közönségére és szoborbizottság tagjaira emelt felköszöntését Eredics Ferenc kir. tanácsos ügyvéd, mint a város egyik veterán polgára és mint a szoborbizottság egyik tagja, hálás szívvél megköszönvén, felköszöntését következőkben folytatja:

Szombathely város fejlődésének örökké emlékeztető mozzanatát képezi az a történelmi esemény, midőn Szombathely város 132 évvel ezelőt az újonnan alapított szombathelyi püspöki egyházmegye székhelyévé lett.

Az új egyházmegye alapításának végrehajtását, — miként ezt a szobor leleplezése alkalmával az ünnepelő szónok oly ékes szavakkal tolmácsolta, — országra szóló alkotásokban: a fényes székesegyház, a díszes püspökvár és a nagyarányú papnevelde építésében hagyta nekünk emléktulcsként egyházmegyénk első püspöke, az alkotásokban páratlan szellemű Szily János.

Az új püspökség felállítását által városunk itt az ország nyugati határszélén, — részben idegen ajku hívei között, — egy mindenkor hazafias és mindenkor nemzeti

irányban működő püspöki kormányzatnak lett középpontja, melyek — szent vallásunk ápolása mellett, — az oktatás és nevelésügy körül tett áldozata s emberbaráti jótékony-sága városunk közintézményeinek alkotásában minden téren megnyilatkozott.

A nagy püspök alkotásaira, — melyek városunk fejlődésének alapját képezik, — mindenkor hálával emlékezett meg Szombathely város polgársága, — a polgárság mai nemzedéke pedig ünnepnapot ül ma, midőn a nagy püspök emlékét, az egyházmegye és a nagyszámu jötevők segélyével, — a ma leleplezett ércszoborban megörökítve láthatja.

A hálás emlékezet érzelmeinek hatásai alatt, ismétlem városunk polgármesterének a szobor átvételénél elhangzott köszönetét mindazok iránt, kik a létesítést elősegítették, s mindnyájuk iránt érzett hálánknak az által adhatok legméltóbb kifejezést, ha *po-harat emelve, Oméltóságát megyés püspök urunkat köszöntöm fel*, ki a nagy püspök példáját követve máris új egyházi és vallásos jellegű intézményekkel gazdagította városunkat, s aki saját áldozatával s az egész egyházmegye területén apostoli buzgósággal segítette nagynevű elődjé szobrának létesítését. Kérem, hogy megyés püspök ur Oméltóságát az egyházmegye tisztelői, hívei és Szombathely város örömeire Isten sokáig éltesse.

Egerváry Miklós a megyés püspök urnak mondott köszönetet a megemlékezésért, melyet az ő fardozását, a szobor létesítése körül kegyes volt külön köszönettel méltatni.

Illés Ferenc nagyprépost Vasvármegye két jeles férfitársára, Széll Kálmánra és Széll Ignácra mondott felköszöntőt, mire Széll Ignác v. b. t. t. a megyés püspök ur és a székeskáptalan ékesenszóló képviselőjére, dr. Tóth József apátkanonokra emelte poharát.

Bezerédj István dr. főispán az egyházmegye papságát köszöntötte, amely a világi hatóságokkal „mindenkor egyetértőleg, egymást támogatva munkálta az egyház és a haza javát”. „Kívánja, hogy a jó Isten őket a hivatásukra végzett munkában és igaz hazafiságban sokáig megtartsa”.

Horváth István prépostkanonok a nála megszokott ékesülésével, emelkedett hangon, mély érzéssel mondott ékes köszöntőt. Szily János nemesak hívei üdvét mozdította elő, hanem utat mutatott a kulturális haladás felé is. Hogy Vasmege megőrtette a nagy püspök szavát és követte az utat, mutatja az, hogy Szombathely városával Vasvármegye ma már a kultur-megyekék közt első helyen áll; mutatja, hogy Vasvármegye fő- és alispánja eljött a szobor tövébe és elismerését egy koszorúval fejezte ki. Vasvármegyének e két jeles vezető férfit köszönti, akik a Szily-kijelölte nyomdokokon haladnak, rájuk és családjukra üríti poharát.

Dr. Tóth József a szobor megalkotóját, Tóth Istvánt, a jeles művészt éltette, aki ugy alkotta meg művét, hogy a szónoknak könnyű volt beszélnie, hiszen csak a szoborról kellett olvasnia.

A disztribúció ételsora a következő volt:

Tiroler leves
Sör
Balatoni fogas tartár-mártással
Villányi vörös
Stefánia bélszín körítve
Sághi
Kolozsvári káposzta
Soulal
Kacsa és liba sült vegyes salátával
Mum és Torlei pezsgő
Vegyes fagyallatok piskótával
Tokaji (XXX)
Torták
Dessert
Sajt
Kávé.

A disztribúció mindvégig emelkedett hangulat uralkodott. Főpásztorunk fél 4 tájban bontott asztalt s szívélyesen elbucsován vendégeitől, lakosztályába vonult vissza, mire az illusztris társaság is lassankint szétszórtott egy felejthetetlen szép ünnep benyomásaival, kedves emlékeivel.